

ΣΧΟΛΙΚΗ ΧΡΟΝΙΑ 2026-2027
ΠΛΑΙΣΙΟ ΜΑΘΗΣΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ
ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ
Α΄ ΤΕΤΡΑΜΗΝΟ

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	
ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΠΕΡΙΟΔΟΙ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ: 1 ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΟΔΟΙ ΤΕΤΡΑΜΗΝΟΥ: 13	ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ

ΔΙΔΑΚΤΙΚΑ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΑ

1. *Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας*, Β΄ Γενικού Λυκείου, Β΄ Τεύχος, ΙΤΥΕ «Διόφαντος», 2012. = Κ.Ν.Ε.Λ. Β΄
2. *Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας*, Γ΄ Γενικού Λυκείου, Γ΄ Τεύχος, ΙΤΥΕ «Διόφαντος», 2012. = Κ.Ν.Ε.Λ. Γ΄
3. *Κείμενα Κυπριακής Λογοτεχνίας*, Τόμος Β΄, ΥΠΠ, ΠΙ, ΥΑΠ, Λευκωσία 2015. = Κ.Κ.Λ. Β΄
4. *Λεξικό λογοτεχνικών όρων*, ΟΕΔΒ, Αθήνα 2004. = Λ.Λ.Ο.
5. *Δημιουργική Γραφή*, Οδηγίες Πλεύσεως, Υ.Α.Π., Λευκωσία 2012

ΓΕΝΙΚΟΣ ΣΚΟΠΟΣ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ ΣΤΟ ΕΣΠΕΡΙΝΟ ΛΥΚΕΙΟ

Γενικός σκοπός του μαθήματος της Λογοτεχνίας στο Εσπερινό Λύκειο είναι η εξοικείωση των μαθητών/μαθητριών με τη λογοτεχνία ως **αισθητικό** και **κοινωνικοπολιτισμικό φαινόμενο**, με στόχο την καλλιέργεια του λογοτεχνικού γραμματισμού, τη διεύρυνση της μορφωτικής τους συγκρότησης και την ανάπτυξη της **κριτικής** και **αισθητικής** τους αντίληψης.

Η **Σύνοψη Στοιχείων Λογοτεχνικού Γραμματισμού** λειτουργεί ως **υποστηρικτικό εργαλείο** για τη **διδασκαλία** και την **αξιολόγηση** του μαθήματος. Περιλαμβάνει τα βασικά στοιχεία λογοτεχνικού γραμματισμού που αναμένεται να κατακτήσουν οι μαθητές/μαθήτριες κατά τη φοίτησή τους στο Εσπερινό Λύκειο και αποτελεί κοινό πλαίσιο αναφοράς για εκπαιδευτικούς και μαθητές/μαθήτριες. Για αναλυτικότερη ενημέρωση, οι εκπαιδευτικοί μπορούν να ανατρέχουν στο θεωρητικό υλικό για τον Λογοτεχνικό Γραμματισμό που είναι αναρτημένο στην ιστοσελίδα του μαθήματος.

Η διδασκαλία της Λογοτεχνίας βασίζεται στις αρχές της **διαφοροποιημένης διδασκαλίας**, λαμβάνοντας υπόψη τις διαφορετικές εκπαιδευτικές εμπειρίες, τις μαθησιακές ανάγκες, τα ενδιαφέροντα και τις ιδιαίτερες συνθήκες φοίτησης των μαθητών/μαθητριών. Ο/Η εκπαιδευτικός οργανώνει τη διδασκαλία με ευελιξία, προσαρμόζοντας το περιεχόμενο, τις δραστηριότητες και την αξιολόγηση στις δυνατότητες, στον βαθμό ετοιμότητας και στις ανάγκες της κάθε τάξης. Παράλληλα, η διδασκαλία στο Εσπερινό Λύκειο αξιοποιεί τις επαγγελματικές, κοινωνικές και βιωματικές εμπειρίες των μαθητών/μαθητριών, ώστε η προσέγγιση των λογοτεχνικών κειμένων να συνδέεται ουσιαστικά με την προσωπική τους πραγματικότητα και να ενισχύει τη συμμετοχή τους στη μαθησιακή διαδικασία.

Βασικές αρχές της διδασκαλίας των λογοτεχνικών κειμένων αποτελούν η έμφαση στο **περιεχόμενο** και στα **διαχρονικά μηνύματά** τους, η σύνδεσή τους με το **ιστορικό**, **κοινωνικό** και **πολιτισμικό** τους πλαίσιο, η **επικαιροποίησή** τους, καθώς και η **διακειμενική**, η **διαθεματική** και η **διακαλλιτεχνική** προσέγγισή τους.

Οι τρεις άξονες του Προγράμματος Σπουδών

Το Πρόγραμμα Σπουδών οργανώνεται γύρω από τρεις βασικούς άξονες:

Γνωστικό Περιεχόμενο: Εστιάζει στην καλλιέργεια του λογοτεχνικού γραμματισμού, στην ανάπτυξη της γλωσσικής και αισθητικής αγωγής, στην απόκτηση βασικών γνώσεων για τη λογοτεχνία και στην κατανόηση των κειμένων σε σχέση με το ιστορικό, κοινωνικό και πολιτισμικό τους πλαίσιο. Παράλληλα, επιδιώκει την ανάπτυξη της φιλαναγνωσίας και την ορθή αξιοποίηση της βασικής λογοτεχνικής ορολογίας.

Αξιακό Περιεχόμενο: Αποσκοπεί στην καλλιέργεια ανθρωπιστικών και δημοκρατικών αξιών, στον σεβασμό της πολιτισμικής κληρονομιάς, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της διαφορετικότητας, καθώς και στην ανάπτυξη αισθητικού κριτηρίου και υπεύθυνης κοινωνικής στάσης.

Κομβικές Δεξιότητες του 21ου αιώνα: Επιδιώκει την ανάπτυξη της αναλυτικής, συνθετικής και κριτικής σκέψης, την κατανόηση διαφορετικών οπτικών, την παραγωγή τεκμηριωμένου προφορικού και γραπτού λόγου και τη δημιουργική αξιοποίηση της λογοτεχνίας για την ερμηνεία της πραγματικότητας.

ΣΥΝΟΨΗ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟΥ ΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ ΓΙΑ ΤΟ ΛΥΚΕΙΟ

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ	
Τα γένη της Λογοτεχνίας	Ποίηση, πεζογραφία, θέατρο
Α. Δημοτική Ποίηση	
Εκφραστικά μέσα Αναγνώριση και λειτουργία τους στο ποίημα	Επανάληψη, παρήχηση, παρομοίωση, μεταφορά, προσωποποίηση, υπερβολή, σχήμα κύκλου, ασύνδετο σχήμα. <u>Λειτουργία:</u> (ενδεικτικά) προσφέρουν ρυθμό, ζωντανές εικόνες, έμφαση στο νόημα και συναισθηματική ένταση
Χαρακτηριστικά Δημοτικής Ποίησης	Κανόνας της ισομετρίας Δεκαπεντασύλλαβος στίχος Επαναλήψεις Σχήμα των τριών Σχήμα του αδυνάτου Τυπικά επίθετα (σταθεροί χαρακτηρισμοί προσώπων ή πραγμάτων) Λιτός και ζωντανός λόγος
Β. Παραδοσιακή Ποίηση	
Χαρακτηριστικά	Μέτρο, στροφές, ομοιοκαταληξία, λυρικό ύφος, συνάφεια τίτλου και περιεχομένου του ποιήματος
Εκφραστικά μέσα Αναγνώριση και λειτουργία τους στο ποίημα	Επανάληψη, παρήχηση, εικόνες (οπτικές, ακουστικές, οσφρητικές, γευστικές, απτικές), παρομοίωση, μεταφορά, προσωποποίηση, αλληγορία, αντίθεση, ασύνδετο σχήμα, υπερβολή, κοσμητικά επίθετα <u>Λειτουργία:</u> (ενδεικτικά) προσφέρουν ρυθμό/μουσικότητα, δημιουργούν ζωντανές εικόνες, τονίζουν το νόημα και ενισχύουν τη συναισθηματική ένταση.
Το ποιητικό υποκείμενο: η «φωνή» που εκφράζεται στο ποίημα	Διάκριση <u>ποιητικού υποκειμένου</u> από τον δημιουργό του ποιήματος, δηλ. τον ποιητή
Γ. Μοντέρνα Ποίηση	

Χαρακτηριστικά	Ελεύθερος στίχος, απουσία μέτρου, απουσία ομοιοκαταληξίας, άνισες στροφές, χαλαρή στίξη, χαλάρωση της λογικής και νοηματικής αλληλουχίας, ασάφεια νοημάτων, σύμβολα, διασκελισμός, απλή και καθημερινή γλώσσα, αινιγματικός/αμφίσημος τίτλος σε σχέση με το περιεχόμενο του ποιήματος
Εκφραστικά μέσα Αναγνώριση και λειτουργία τους στο ποίημα	Επανάληψη, παρήχηση, εικόνες (οπτικές, ακουστικές, οσφρητικές, γευστικές, απτικές), παρομοίωση, μεταφορά, προσωποποίηση, αλληγορία, αντίθεση, ασύνδετο σχήμα, υπερβολή, κοσμητικά επίθετα. <u>Λειτουργία:</u> (ενδεικτικά) προσφέρουν ρυθμό/μουσικότητα, δημιουργούν ζωντανές εικόνες, τονίζουν το νόημα και ενισχύουν τη συναισθηματική ένταση.
Το ποιητικό υποκείμενο: η «φωνή» που εκφράζεται στο ποίημα	Διάκριση <u>ποιητικού υποκειμένου</u> από τον δημιουργό του ποιήματος, δηλ. τον ποιητή
Ποιητική λέξη – Σύμβολο Σημασία και συμβολιστική λειτουργία της ποιητικής λέξης Συγκινησιακός χαρακτήρας της ποίησης	Η μεταφορική σημασία των λέξεων στα ποιήματα και η λειτουργία τους ως συμβόλων Λειτουργία του ποιητικού συμβόλου ως εμπλουτισμένου γλωσσικού σημείου με μεταφορικές σημασίες Συναισθηματική και νοηματική αλληλουχία λέξεων
Δ. Πεζογραφία	
Βασικές μορφές έντεχνης πεζογραφίας	Διήγημα, μυθιστόρημα, νουβέλα, χρονικό, μαρτυρίες, ημερολόγιο, βιογραφία, (αυτό)βιογραφία, αυτοβιογραφική αφήγηση, παραμύθι, ευθυμογράφημα
Ο αφηγητής: η «φωνή» που αφηγείται	Διάκριση αφηγητή από τον συγγραφέα (Ο αφηγητής ως πλασματικό πρόσωπο/δημιούργημα του συγγραφέα) Τύπος αφηγητή (συμμετοχή στην ιστορία): <u>Ομοδιηγητικός:</u> συμμετέχει στην ιστορία που αφηγείται είτε ως πρωταγωνιστής (<u>αυτοδιηγητικός</u>) είτε ως αυτόπτης μάρτυρας/ δευτερεύων χαρακτήρας. <u>Ετεροδιηγητικός:</u> δεν συμμετέχει καθόλου στην ιστορία (αόρατος παρατηρητής). Πρόσωπο αφήγησης: Πρωτοπρόσωπη αφήγηση (σε α' πρόσωπο) Τριτοπρόσωπη αφήγηση (σε γ' πρόσωπο)
Αφηγηματική δομή Τα δομικά στοιχεία της αφήγησης	Αφηγητής, πρόσωπα (χαρακτήρες, ήρωες) χώρος, χρόνος, ιστορία, επεισόδια, πλοκή (η οργάνωση και η εξέλιξη των γεγονότων)
Αφηγηματικοί τρόποι	Αφήγηση, διάλογος, περιγραφή, μονόλογος, σχόλιο <u>Λειτουργία:</u> συμβάλλουν στην εξέλιξη της δράσης, στην παρουσίαση των προσώπων, στη σκιαγράφηση των χαρακτήρων και στη δημιουργία ατμόσφαιρας.
Αφηγηματικές τεχνικές	Τρόποι απόδοσης του λόγου των προσώπων: ευθύς λόγος, πλάγιος λόγος Τεχνικές σχετικές με τον χρόνο: <u>αναδρομή</u> (επιστροφή της αφήγησης σε γεγονότα που προηγήθηκαν της κύριας δράσης), <u>πρόληψη/προοικονομία</u> (προαναγγελία

	γεγονότων που θα συμβούν αργότερα), <i>επιτάχυνση</i> (παράλειψη μέρους της ιστορίας ή περιληπτική του απόδοση), <i>επιβράδυνση</i> (καθυστέρηση της εξέλιξης της αφήγησης μέσω εκτενούς περιγραφής ή σχολιασμού), <i>επανάληψη</i>
Εκφραστικά μέσα Αναγνώριση και λειτουργία τους στο κείμενο	Επανάληψη, παρήχηση, εικόνες (οπτικές, ακουστικές, οσφρητικές, γευστικές, απτικές), παρομοίωση, μεταφορά, προσωποποίηση, αλληγορία, αντίθεση, ασύνδετο σχήμα, υπερβολή, κοσμητικά επίθετα. <u>Λειτουργία:</u> (ενδεικτικά) προσφέρουν ρυθμό/μουσικότητα, δημιουργούν ζωντανές εικόνες, τονίζουν το νόημα και ενισχύουν τη συναισθηματική ένταση.
Παραμύθια Βασικοί τύποι και χαρακτηριστικά του παραδοσιακού παραμυθιού Σχέση παραδοσιακών και σύγχρονων παραμυθιών	Μοτίβα και εκφραστικοί τρόποι, ομοιότητες και διαφορές ως προς το περιεχόμενο και τη μορφή ανάμεσα στα παραδοσιακά και στα σύγχρονα «ανατρεπτικά» παραμύθια επώνυμων συγγραφέων
Χιούμορ Τρόποι έκφρασης του χιούμορ στη λογοτεχνία και η λειτουργία τους	<u>Τρόποι έκφρασης του χιούμορ:</u> λογοπαίγνια, διφορούμενα μηνύματα, παρηχήσεις, επαναλήψεις, υπερβολή, ειρωνεία, σάτιρα, απρόσμενες ή ανατρεπτικές καταστάσεις, κωμικοί διάλογοι, άλλα γλωσσικά παιχνίδια <u>Λειτουργία:</u> δημιουργούν το κωμικό αποτέλεσμα, προκαλούν γέλιο ή χαμόγελο, σατιρίζουν πρόσωπα, συμπεριφορές ή κοινωνικές καταστάσεις, ανατρέπουν ή υπονομεύουν τη συμβατική αντίληψη των πραγμάτων, καλλιεργούν τον προβληματισμό μέσα από το χιούμορ.

ΕΝΟΤΗΤΕΣ		Περίοδοι Διδασκαλίας
	Νεότερη Λογοτεχνία (έως τη δεκαετία του 1920) Κείμενο 1: Κ. Γ. Καρυωτάκης, «Στο άγαλμα της Ελευθερίας που φωτίζει τον κόσμο» (ΚΝΕΛ Β΄, 180- 181)	2
Δείκτες Επιτυχίας-Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα - Εξεταστέα Οι μαθητές/μαθήτριες να είναι σε θέση:	Δείκτες Επάρκειας-Διδακτέα	
1. Να διακρίνουν την παραδοσιακή έμμετρη ποίηση από τη μοντέρνα ποίηση σε	1. Αναγνώριση των βασικών χαρακτηριστικών της παραδοσιακής ποίησης (έμμετρη μορφή, ομοιοκαταληξία, στροφική οργάνωση) και εντοπισμός νεωτερικών στοιχείων στο ύφος και την τεχνική του ποιήματος (διασκελισμοί,	

επίπεδο μορφής και εκφραστικών τρόπων.	ειρωνικός και σατιρικός τόνος, ανατρεπτική αξιοποίηση του συμβόλου του Αγάλματος της Ελευθερίας, διακειμενική αναφορά στον Dorian Gray), τα οποία προαναγγέλλουν τη μετάβαση προς τη μοντέρνα ποίηση.	
2. Να αναγνωρίζουν στα ποιητικά κείμενα το ποιητικό υποκείμενο (η «φωνή» που εκφράζεται στο ποίημα).	2. α. Αναγνώριση του ποιητικού υποκειμένου ως της φωνής που εκφράζεται στο ποίημα β. Διάκριση του ποιητικού υποκειμένου από τον δημιουργό του ποιήματος, Κώστα Καρυωτάκη γ. Διερεύνηση του ρόλου του ποιητικού υποκειμένου ως φωνής που απευθύνεται στην Ελευθερία και ασκεί κοινωνική και πολιτική κριτική μέσα από τη σάτιρα και την ειρωνεία.	
3. Να αναγνωρίζουν τα βασικά εκφραστικά μέσα της ποιητικής γλώσσας και να κατανοούν τη λειτουργία τους.	3. α. Αναγνώριση των βασικών εκφραστικών μέσων (επανάληψη, μεταφορά, προσωποποίηση, αποστροφή) β. Κατανόηση της λειτουργίας του κάθε εκφραστικού μέσου: - επανάληψη: δημιουργία έμφασης και ρυθμικής έντασης - μεταφορά: ενίσχυση του συμβολισμού και της κοινωνικής κριτικής - προσωποποίηση: απόδοση ανθρώπινων ιδιοτήτων στην Ελευθερία και ανάδειξη του συμβολικού της ρόλου - αποστροφή: δημιουργία αμεσότητας, δραματικότητας και έντασης στον λόγο του ποιητικού υποκειμένου γ. Ερμηνεία του τρόπου με τον οποίο τα εκφραστικά μέσα συμβάλλουν στη διαμόρφωση του σατιρικού και ειρωνικού τόνου και στην ανάδειξη της κοινωνικής και πολιτικής κριτικής του ποιήματος.	
4. Να εντοπίζουν στα κείμενα κώδικες αμφισημίας, όπως η σάτιρα, η ειρωνεία, και να διακρίνουν με ποιον τρόπο ανατρέπουν το έκδηλο νόημα του κειμένου.	4. α. Αναγνώριση της σάτιρας και της ειρωνείας ως βασικών εκφραστικών τρόπων του ποιήματος β. Κατανόηση της λειτουργίας της σάτιρας και της ειρωνείας στην ανατροπή του συμβολισμού του Αγάλματος της Ελευθερίας γ. Ερμηνεία του τρόπου με τον οποίο η σάτιρα και η ειρωνεία αναδεικνύουν την κριτική του ποιητή απέναντι στον υλισμό, την οικονομική εκμετάλλευση, την αλλοτρίωση και την υπονόμευση των ιδανικών της ελευθερίας και της δικαιοσύνης.	
5. Να αναγνωρίζουν και να διερευνούν κοινωνικά, ιστορικά, πολιτισμικά και άλλα ζητήματα που αναδεικνύονται στη λογοτεχνία.	5. α. Αναγνώριση και διερεύνηση του ιστορικού και κοινωνικού πλαισίου του Μεσοπολέμου όπως αποτυπώνεται στο ποίημα (οικονομικές ανισότητες, κοινωνικές μεταβολές, κρίση ανθρωπιστικών αξιών, κυριαρχία του υλισμού, εμπορευματοποίηση της ελευθερίας) β. Διερεύνηση της σχέσης του ανθρώπου με την κοινωνία και των επιπτώσεων της οικονομικής εκμετάλλευσης, του	

υλισμού και της αλλοτρίωσης στα ιδανικά της ελευθερίας, της δικαιοσύνης και της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας

γ. Συσχέτιση των κοινωνικών και διαχρονικών ανθρωπίνων ζητημάτων (υλισμός, αλλοτρίωση, κοινωνική ανισότητα, υπονόμηση των ιδανικών της ελευθερίας και της δικαιοσύνης) που αναδεικνύονται στο ποίημα με σύγχρονα κοινωνικά, πολιτικά και οικονομικά ζητήματα.

Εισηγήσεις-Ενδεικτικές Δραστηριότητες:

1. Οι μαθητές/μαθήτριες διερευνούν τον συμβολισμό του Αγάλματος της Ελευθερίας και συζητούν πώς ο Καρυωτάκης ανατρέπει το παραδοσιακό του νόημα μέσω της σάτιρας και της ειρωνείας.
2. Οι μαθητές/μαθήτριες οργανώνουν αγώνα λόγου με θέμα κατά πόσο τα ιδανικά της ελευθερίας και της δικαιοσύνης μπορούν να υπονομευθούν από τον υλισμό, την οικονομική ισχύ ή τα πολιτικά συμφέροντα, αξιοποιώντας ως αφετηρία το ποίημα και παραδείγματα από τη σύγχρονη πραγματικότητα.
3. Οι μαθητές/μαθήτριες, στο πλαίσιο της διαθεματικότητας με το μάθημα της Νέας Ελληνικής Γλώσσας, αναπτύσσουν σε δοκιμακό λόγο τη σημασία του ιδανικού της ελευθερίας και εξηγούν τους κινδύνους που αντιμετωπίζει στις μέρες μας.
4. Οι μαθητές/μαθήτριες, στο πλαίσιο των διακαλλιτεχνικών δραστηριοτήτων, δημιουργούν μια σύγχρονη εικαστική αναπαράσταση της Ελευθερίας έτσι όπως τη φαντάζονται οι ίδιοι, συνοδευόμενη από σύντομο επεξηγηματικό κείμενο.
5. Οι μαθητές/μαθήτριες διερευνούν τη διακειμενική αναφορά στο έργο *Το πορτρέτο του Dorian Gray* και συζητούν πώς αυτή ενισχύει την ειρωνεία και την κοινωνική κριτική του ποιήματος.
6. Οι μαθητές/μαθήτριες γράφουν δικό τους ποίημα στο οποίο συνομιλούν δημιουργικά με τον Καρυωτάκη (π.χ. χρησιμοποιούν έναν στίχο του Καρυωτάκη ως μότο ή ενσωματώνουν λέξεις ή φράσεις του στο ποίημά τους).

	Η Γενιά του 1930 Κείμενο 2: Ηλίας Βενέζης, Το νούμερο 31328 (ΚΝΕΛ Β΄, 318- 325)	2
Δείκτες Επιτυχίας-Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα - Εξεταστέα Οι μαθητές/μαθήτριες να είναι σε θέση:	Δείκτες Επάρκειας-Διδακτέα	
1. Να αναγνωρίζουν τον τύπο του αφηγητή, τη συμμετοχή του ή μη στην ιστορία και το ρηματικό πρόσωπο της αφήγησης, κατανοώντας τη λειτουργία τους στο λογοτεχνικό κείμενο.	1. α. Αναγνώριση του ομοδιηγητικού αφηγητή, ο οποίος συμμετέχει στα γεγονότα ως αιχμάλωτος και αφηγείται προσωπικές εμπειρίες. β. Αναγνώριση της πρωτοπρόσωπης αφήγησης και της λειτουργίας της στην αμεσότητα, την αξιοπιστία και τη βιωματική απόδοση των γεγονότων. γ. Διάκριση του αφηγητή από τον συγγραφέα και κατανόηση ότι ο αφηγητής αποτελεί τη φωνή της αφήγησης.	
2. Να αναγνωρίζουν το περιεχόμενο της αφήγησης που καθορίζει και τον τύπο της.	2. α. Κατανόηση ότι το κείμενο αφηγείται κυρίως γεγονότα από τη ζωή των αιχμαλώτων στα εργατικά τάγματα. β. Επισήμανση ότι η αφήγηση συνδυάζει την παρουσίαση των γεγονότων με την έκφραση σκέψεων, συναισθημάτων και προβληματισμών του αφηγητή.	
3. Να διακρίνουν τις βασικές λειτουργίες σε ένα αφηγηματικό κείμενο.	3. α. Αναγνώριση του αφηγητή και των προσώπων που μιλούν στο κείμενο. β. Διάκριση των τρόπων απόδοσης του λόγου των προσώπων (κυρίως ευθύς λόγος και πλάγιος λόγος). γ. Κατανόηση της λειτουργίας του διαλόγου στην απόδοση των σχέσεων ανάμεσα στους αιχμαλώτους και τους μαφαζάδες.	
4. Να αναγνωρίζουν τους αφηγηματικούς τρόπους σε ένα αφηγηματικό κείμενο.	4. α. Αναγνώριση της αφήγησης ως βασικού αφηγηματικού τρόπου. β. Εντοπισμός διαλόγων, περιγραφών και σχολίων του αφηγητή και κατανόηση της συμβολής τους στην εξέλιξη της δράσης, στη σκιαγράφηση των χαρακτήρων και στη δημιουργία της ατμόσφαιρας.	
5. Να κατανοούν μέσα από τη λογοτεχνία τους τρόπους, με τους οποίους	5. α. Διερεύνηση της εξέλιξης της σχέσης ανάμεσα στους Έλληνες αιχμαλώτους και τους Τούρκους μαφαζάδες.	

διαμορφώνονται οι σχέσεις των ανθρώπων. 6. Να κατανοούν την ιστορικότητα των λογοτεχνικών κειμένων και των ιδεών, οι οποίες αποτυπώνονται σε αυτά.	β. Αναγνώριση αξιών όπως η αλληλεγγύη, η συμπόνια, η ανθρωπιά και ο αμοιβαίος σεβασμός, που αναπτύσσονται παρά τις συνθήκες του πολέμου. γ. Κατανόηση του τρόπου με τον οποίο οι κοινές δοκιμασίες υπερβαίνουν τις εθνικές αντιθέσεις και φέρνουν κοντά τους ανθρώπους. 6. α. Ένταξη του αποσπάσματος στο ιστορικό πλαίσιο της Μικρασιατικής Καταστροφής και των εργατικών ταγμάτων β. Συσχέτιση των ιστορικών γεγονότων με τις εμπειρίες, τις επιλογές και τις συμπεριφορές των προσώπων του έργου γ. Κατανόηση ότι το ιστορικό πλαίσιο επηρεάζει τη μορφή, το περιεχόμενο και τα μηνύματα του λογοτεχνικού έργου. <u>Εισηγήσεις- Δραστηριότητες:</u> 1. Προτείνεται η διερεύνηση του ιστορικού πλαισίου της Μικρασιατικής Καταστροφής και των εργατικών ταγμάτων, ώστε να συνδεθούν τα ιστορικά γεγονότα με τις εμπειρίες και τις επιλογές των προσώπων του έργου. 2. Προτείνεται αναζήτηση πληροφοριών από αξιόπιστες ψηφιακές πηγές για τη ζωή του Ηλία Βενέζη, το έργο <i>Το νούμερο 31328</i> και τη Μικρασιατική Καταστροφή, με παρουσίαση των ευρημάτων στην τάξη. 3. Προτείνεται συνανάγνωση με άλλα λογοτεχνικά κείμενα της Μικρασιατικής Καταστροφής, με στόχο τη σύγκριση της εμπειρίας της προσφυγιάς, της αιχμαλωσίας και της ανθρωπιάς μέσα σε συνθήκες πολέμου.	
	Κείμενο 3: Νίκος Εγγονόπουλος, «Νέα περί του θανάτου...» (ΚΝΕΛ Β΄, σελ. 244- 245)	2
Δείκτες Επιτυχίας- Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα - Εξεταστέα Οι μαθητές/μαθήτριες να είναι σε θέση:	Δείκτες Επάρκειας-Διδακτέα	
1. Να αναγνωρίζουν τα βασικά εκφραστικά μέσα της ποιητικής γλώσσας και να κατανοούν τη λειτουργία τους.	1. α. Αναγνώριση των βασικών εκφραστικών μέσων (επανάληψη, ειρωνεία, αντίθεση, μεταφορά, εικόνες, συσσώρευση αξιολογικών χαρακτηρισμών, λιτός, πεζολογικός και αποφθεγματικός λόγος) β. Διερεύνηση της λειτουργίας του κάθε εκφραστικού μέσου:	

	• επανάληψη: δημιουργία έμφασης, ρυθμού και κλιμάκωσης της καταγγελίας απέναντι στη βία και στον φασισμό • ειρωνεία: αποδόμηση της κοινωνικής υποκρισίας απέναντι στη δολοφονία του Λόρκα και καταγγελία της πολιτικής βίας • αντίθεση: ανάδειξη της αντίφασης ανάμεσα στην τέχνη και στη βαρβαρότητα, στη δημιουργία και στην εξόντωση του πνευματικού ανθρώπου • μεταφορά: συμπύκνωση του νοήματος, ενίσχυση της εκφραστικότητας και ανάδειξη της πολιτικής και ηθικής διάστασης του ποιήματος • εικόνες: παραστατική απόδοση της πολιτικής βίας και της ιστορικής πραγματικότητας, ενίσχυση της δραματικότητας και της συγκινησιακής έντασης του ποιήματος • συσώρευση αξιολογικών χαρακτηρισμών: ενίσχυση της απαξιωτικής στάσης απέναντι στα πρόσωπα που στηλιτεύει ο ποιητής και όξυνση του σαρκαστικού ύφους. • λιτός, πεζολογικός και αποφθεγματικός λόγος: δημιουργεί αίσθηση αμεσότητας και φυσικότητας, ενισχύει τον καταγγελτικό χαρακτήρα του ποιήματος και προσδίδει καθολικότητα, δραματικότητα και διαχρονική ισχύ στο μήνυμά του. γ. Ερμηνεία του τρόπου με τον οποίο τα εκφραστικά μέσα διαμορφώνουν τον καταγγελτικό, αντιφασιστικό και ανθρωπιστικό χαρακτήρα του ποιήματος.	
2. Να αναγνωρίζουν στα ποιητικά κείμενα το ποιητικό υποκείμενο (η «φωνή» που εκφράζεται στο ποίημα).	2. α. Αναγνώριση του ποιητικού υποκειμένου ως της φωνής που εκφράζεται στο ποίημα. β. Διάκριση του ποιητικού υποκειμένου από τον δημιουργό του ποιήματος, Νίκο Εγγονόπουλο γ. Διερεύνηση του ρόλου του ποιητικού υποκειμένου ως φωνής διαμαρτυρίας απέναντι στον φασισμό, στην πολιτική βία και στη δολοφονία του Φεντερίκο Γκαρθία Λόρκα δ. Ανάλυση του τρόπου με τον οποίο το ποιητικό υποκείμενο αναδεικνύει τον ρόλο της τέχνης, της ποίησης και του πνευματικού ανθρώπου ως μορφών αντίστασης απέναντι στη βία, την καταπίεση και τον ολοκληρωτισμό.	
3. Να διακρίνουν τη συλλογικότητα στη λογοτεχνία «του εμείς» και την ατομικότητα στη λογοτεχνία «του εγώ».	3. α. Αναγνώριση της συλλογικής διάστασης του ποιητικού λόγου, όπως εκφράζεται μέσω της χρήσης του α' πληθυντικού προσώπου («μας») και της γενίκευσης της δολοφονίας του Λόρκα σε σύμβολο της δίωξης των ανθρώπων του πνεύματος.	

4. Να εντοπίζουν στα κείμενα κώδικες αμφισημίας, όπως η παρωδία, η σάτιρα, η ειρωνεία, και να ερμηνεύουν τον τρόπο με τον οποίο ανατρέπεται το έκδηλο νόημα του κειμένου. 5. Να αναγνωρίζουν και να διερευνούν τους τρόπους με τους οποίους τα ιστορικά γεγονότα επιδρούν στη ζωή των ανθρώπων, διαμορφώνοντας την ατομική/συλλογική συνείδησή τους.	β. Διερεύνηση του τρόπου με τον οποίο η ατομική δολοφονία του Λόρκα αποκτά συλλογική σημασία ως σύμβολο της δίωξης των ανθρώπων του πνεύματος και της ελευθερίας της έκφρασης. γ. Σχολιασμός του τρόπου με τον οποίο η προσωπική τραγωδία μετατρέπεται σε διαχρονικό και οικουμενικό μήνυμα υπεράσπισης της ελευθερίας της σκέψης και έκφρασης, της τέχνης και της δημοκρατίας. 4. α. Αναγνώριση της ειρωνείας ως βασικού εκφραστικού τρόπου του ποιήματος β. Εξέταση της λειτουργίας της ειρωνείας στην αποδόμηση της υποκρισίας των «αργόσχολων και ματαιόδοξων γραφιάδων», της ανούσιας φιλολογίας γύρω από τη δολοφονία του Λόρκα και της προσπάθειας εξωραϊσμού της πολιτικής βίας. γ. Ερμηνεία του τρόπου με τον οποίο η ειρωνεία ανατρέπει το κυριολεκτικό επίπεδο του λόγου και μετατρέπει τη δολοφονία του Λόρκα σε διαχρονική καταγγελία του φασισμού, της λογοκρισίας και της εξόντωσης των ανθρώπων της τέχνης. δ. Σχολιασμός της λειτουργίας του καταληκτικού αποφθεγματικού στίχου («είθισται να δολοφονούν τους ποιητές») ως ειρωνικής αποφθεγματικής γενίκευσης που προσδίδει στο ποίημα οικουμενική και διαχρονική ισχύ. 5. α. Αναγνώριση και διερεύνηση του ιστορικού πλαισίου του Ισπανικού Εμφυλίου Πολέμου, όπως αποτυπώνεται στο ποίημα (άνοδος του φασισμού, πολιτικές διώξεις, εκτέλεση του Φεντερίκο Γκαρθία Λόρκα, καταστολή της ελευθερίας της έκφρασης). β. Διερεύνηση του τρόπου με τον οποίο η πολιτική βία και ο ολοκληρωτισμός διαμορφώνουν τη στάση του ποιητικού υποκειμένου και προσδίδουν στο ποίημα έντονο αντιφασιστικό, αντιβίαιο και ανθρωπιστικό χαρακτήρα. γ. Διερεύνηση της σχέσης ανάμεσα στην Ιστορία, την τέχνη και την ποίηση, όπως αυτή αναδεικνύεται μέσα από τη δολοφονία του Λόρκα και την αντίσταση του πνευματικού ανθρώπου απέναντι στην καταπίεση και στον ολοκληρωτισμό. δ. Συσχέτιση των ιστορικών και διαχρονικών ζητημάτων που αναδεικνύονται στο ποίημα (φασισμός, πολιτική βία, λογοκρισία, δίωξη των πνευματικών ανθρώπων, ελευθερία της έκφρασης, ανθρώπινα δικαιώματα) με σύγχρονα φαινόμενα αυταρχισμού, πολεμικών συγκρούσεων, διώξεων καλλιτεχνών και δημοσιογράφων και περιορισμού της ελευθερίας του λόγου.	
--	--	--

	Εισηγήσεις- Ενδεικτικές δραστηριότητες: 1. Οι μαθητές/μαθήτριες συγκρίνουν το ποίημα του Εγγονόπουλου με το ποίημα του Ν. Καββαδία «Federico Garcia Lorca» ή με το ποίημα του Δώρου Λοϊζου «Μνήμα κι αγάπη στο σκοτεινό ποιητή Φεντερίκο Γκαρθία Λόρκα», εντοπίζοντας ομοιότητες και διαφορές ως προς την εικόνα του Λόρκα, τον τρόπο καταγγελίας της πολιτικής βίας και τον ρόλο του ποιητή. 2. Οι μαθητές/μαθήτριες διερευνούν τη ζωή και τη δολοφονία του Φεντερίκο Γκαρθία Λόρκα, δημιουργούν ψηφιακό ιστορικό χρονολόγιο (π.χ. Timeline, Canva ή Genially) και παρουσιάζουν πώς τα ιστορικά γεγονότα του Ισπανικού Εμφυλίου μετασχηματίζονται σε ποιητικό λόγο μέσα στο ποίημα του Εγγονόπουλου. 3. Οι μαθητές/μαθήτριες μελετούν σύγχρονες περιπτώσεις διώξεων ποιητών, συγγραφέων, δημοσιογράφων ή καλλιτεχνών σε διάφορες χώρες και συζητούν κατά πόσο ο καταληκτικός στίχος του ποιήματος («είθισται να δολοφονούν τους ποιητές») διατηρεί τη διαχρονική του ισχύ.	
	Κυπριακή Λογοτεχνία – Ποίηση της ύστερης Αγγλοκρατίας Κείμενο 4: Θοδόσης Πιερίδης, «Κυπριακή συμφωνία» (ΚΚΛ Β΄, σελ. 51-53)	3
Δείκτες Επιτυχίας- Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα - Εξεταστέα Οι μαθητές/μαθήτριες να είναι σε θέση:	Δείκτες Επάρκειας-Διδακτέα	
1. Να αναγνωρίζουν στα ποιητικά κείμενα το ποιητικό υποκείμενο (η «φωνή» που εκφράζεται στο ποίημα).	1. α. Αναγνώριση του ποιητικού υποκειμένου ως της φωνής που εκφράζεται στο ποίημα. β. Διάκριση του ποιητικού υποκειμένου από τον δημιουργό του ποιήματος, Θοδόση Πιερίδη γ. Σχολιασμός του ρόλου του ποιητικού υποκειμένου ως συλλογικής φωνής που εκφράζει την ιστορική μνήμη, την αγωνιστική διάθεση, την αγάπη για την πατρίδα και το όραμα της ελευθερίας του κυπριακού ελληνισμού.	
2. Να διακρίνουν τη συλλογικότητα στη λογοτεχνία «του εμείς» και την ατομικότητα στη λογοτεχνία «του εγώ».	2. α. Αναγνώριση του συλλογικού χαρακτήρα της ποίησης «του εμείς», όπως εκφράζεται στο ποίημα. β. Εντοπισμός των γλωσσικών και εκφραστικών επιλογών με τις οποίες αποδίδεται η συλλογικότητα (α΄ πληθυντικό πρόσωπο, επαναλήψεις, συλλογικά σύμβολα, κοινές εμπειρίες και αξίες).	

3. Να κατανοούν τους τρόπους με τους οποίους τα ιστορικά γεγονότα επιδρούν στη ζωή των ανθρώπων, διαμορφώνοντας την ατομική/συλλογική συνείδησή τους. 4. Να αντιλαμβάνονται τη διαλεκτική σχέση της κυπριακής λογοτεχνίας με την ευρύτερη νεοελληνική λογοτεχνία, την ευρωπαϊκή και την παγκόσμια. 5. Να αναγνωρίζουν και να διερευνούν τα στοιχεία της πολιτισμικής κληρονομιάς, της ιστορικής μνήμης και της εθνικής ταυτότητας που αναδεικνύονται στη λογοτεχνία. 6. Να κατανοούν τη σημασία της ποιητικής λέξης και του ποιητικού λεξιλογίου και να αντιλαμβάνονται τον συγκινησιακό χαρακτήρα της ποίησης.	γ. Ερμηνεία του τρόπου με τον οποίο η συλλογική φωνή αναδεικνύει την ιστορική μνήμη, την εθνική ταυτότητα, την αλληλεγγύη και την αγωνιστική διάθεση του κυπριακού λαού. 3. α. Αναγνώριση στοιχείων του ιστορικού πλαισίου της ύστερης Αγγλοκρατίας, όπως αποτυπώνονται στο ποίημα (αποικιοκρατία, αγώνας για ελευθερία, συλλογική αντίσταση). β. Εξέταση του τρόπου με τον οποίο τα ιστορικά γεγονότα διαμορφώνουν τη συλλογική συνείδηση, την αγωνιστική στάση, την πίστη στην ελευθερία και την ελπίδα για το μέλλον. γ. Συσχέτιση της ιστορικής εμπειρίας που αποτυπώνεται στο ποίημα με τη διαμόρφωση της ιστορικής μνήμης και της εθνικής ταυτότητας του κυπριακού ελληνισμού. 4. α. Συνανάγνωση του ποιήματος με έργα της κυπριακής και της νεοελληνικής λογοτεχνίας που πραγματεύονται την πατρίδα, την ελευθερία και τη συλλογική αντίσταση. β. Παραλληλισμός των θεμάτων της πατρίδας, της ελευθερίας, της ιστορικής μνήμης, της συλλογικής ευθύνης και της εθνικής αξιοπρέπειας με αντίστοιχα έργα της ευρωπαϊκής ή της παγκόσμιας λογοτεχνίας γ. Εντοπισμός των στοιχείων που αναδεικνύουν την ιδιαιτερότητα της κυπριακής εμπειρίας και της κυπριακής πολιτισμικής ταυτότητας μέσα στο ευρύτερο λογοτεχνικό πλαίσιο. 5. α. Αναγνώριση των στοιχείων της κυπριακής πολιτισμικής ταυτότητας που προβάλλονται στο ποίημα (κυπριακό τοπίο, γη, φύση, ιστορία, λαός, αγώνας για ελευθερία). β. Διερεύνηση του τρόπου με τον οποίο το φυσικό τοπίο, η ιστορική μνήμη και η συλλογική εμπειρία λειτουργούν ως φορείς της πολιτισμικής συνέχειας και της εθνικής ταυτότητας. γ. Σύνδεση των αξιών που προβάλλονται στο ποίημα (πατρίδα, ελευθερία, συλλογικότητα, ιστορική συνέχεια) με τη σύγχρονη πολιτισμική ταυτότητα της Κύπρου. 6. α. Κατανόηση της μεταφορικής σημασίας των λέξεων, των συμβολικών εικόνων και του συγκινησιακά φορτισμένου ποιητικού λεξιλογίου β. Σύνδεση της λειτουργίας του ποιητικού λεξιλογίου με τη διαμόρφωση της λυρικής και αγωνιστικής ατμόσφαιρας του ποιήματος γ. Ερμηνεία του τρόπου με τον οποίο η ποιητική γλώσσα εκφράζει την αγάπη για την πατρίδα, τη συλλογική ταυτότητα, την ιστορική μνήμη και το όραμα της ελευθερίας.	
---	--	--

7. Να αναγνωρίζουν τα βασικά εκφραστικά μέσα της ποιητικής γλώσσας και να κατανοούν τη λειτουργία τους.	7. α. Αναγνώριση των βασικών εκφραστικών μέσων (επανάληψη, μεταφορά, παρομοίωση, προσωποποίηση) β. Κατανόηση της λειτουργίας του κάθε εκφραστικού μέσου: - επανάληψη: δημιουργία έμφασης, ρυθμού και συλλογικού παλμού - μεταφορά: ανάδειξη της σχέσης ανθρώπου, γης, πατρίδας και ελευθερίας και ενίσχυση του συμβολισμού του ποιήματος. - παρομοίωση: ζωντανή και παραστατική απόδοση του κυπριακού τοπίου, των ανθρώπων και των ιδεών του ποιήματος - προσωποποίηση: ζωντανή απόδοση της πατρίδας, της φύσης και της ελευθερίας, ενισχύοντας τη συγκινησιακή φόρτιση και τον λυρικό χαρακτήρα του ποιήματος. γ. Ερμηνεία του τρόπου με τον οποίο τα εκφραστικά μέσα συμβάλλουν στη διαμόρφωση του λυρικού και αγωνιστικού χαρακτήρα του ποιήματος και στην ανάδειξη της ιστορικής μνήμης, της συλλογικής ταυτότητας και του οράματος της ελευθερίας. <u>Εισηγήσεις- Ενδεικτικές δραστηριότητες:</u> 1. Οι μαθητές/μαθήτριες, σε ομάδες, διερευνούν την αγωνιστική διάθεση των Κυπρίων, όπως αποτυπώνεται στην <i>Κυπριακή Συμφωνία</i> και σε άλλα ποιήματα της περιόδου, και παρουσιάζουν τα συμπεράσματά τους με τη μορφή ψηφιακής παρουσίασης ή αφίσας. 2. Οι μαθητές/μαθήτριες δημιουργούν έναν ψηφιακό πολυτροπικό πίνακα (Canva, Padlet, Adobe Express ή e-me), στον οποίο συνδυάζουν εικόνες, έργα τέχνης, φωτογραφίες, μουσικά αποσπάσματα και σύντομα αποσπάσματα του ποιήματος, τεκμηριώνοντας πώς κάθε επιλογή αποδίδει το κυπριακό τοπίο, την ιστορική μνήμη και την αγωνιστική διάθεση του έργου.	
	ΠΥΡΗΝΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ	9
	ΣΥΝΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΑ ΚΕΙΜΕΝΑ	2
	ΕΠΑΝΑΛΗΨΕΙΣ / ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ	2

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ	
ΓΡΑΠΤΗ	ΠΡΟΦΟΡΙΚΗ/ΣΥΝΤΡΕΧΟΥΣΑ/ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΗ
Ένα (1) Διαγώνισμα διάρκειας σαράντα (40') λεπτών για κάθε τετράμηνο	- Προφορική επίδοση - Κατ' οίκον εργασία - Εναλλακτικές μορφές αξιολόγησης (διαθεματικές εργασίες, εργασίες τύπου Project, κ.ά.) - Συμμετοχή σε διαγωνισμούς